

ÇAĞDAŞ DÜNYA KLASİKLERİ

STEFAN ZWEIG

AMOK

1. BASIM

Remzi Kitabevi

STEFAN ZWEIG Avusturyalı romancı, oyun ve biyografî yazarı. 28 Kasım 1881’de Viyana’da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak doğdu. İyi bir eğitim gördü, çeşitli diller öğrendi. I. Dünya Savaşı sırasında Viyana savaş karargâhında arşiv memuru olarak çalıştı. Savaş sonrası Salzburg’a yerleşti. Burada yaşadığı yaklaşık yirmi yıl içinde en önemli eserlerini vererek Avrupa’nın en ünlü yazarlarından biri oldu. 1933’te Nazilerin yaktırdığı kitaplar arasında onun kitapları da vardı. 1934’te Gestapo evini basınca ülkesini terk etmek zorunda kaldı. Bir süre çeşitli ülkelerde yaşadıktan sonra, konferanslar vermek üzere gittiği Brezilya’ya yerleşti. *Satranç* adlı yapıtını burada yazdı. Avrupa’nın eski günlere dönemeyeceğini düşündüğü için duyduğu üzüntü ve yaşamındaki düş kırıklıkları nedeniyle 22 Şubat 1942’de Rio de Janeiro’da, karısı ile birlikte yaşamına son verdi.

Yazarın *Amok* adlı kısa romanı 1922 yılında yayınlandı.

STEFAN ZWEIG

AMOK

(Amok Koşucusu)

Türkçesi
Erol Erduran

Remzi Kitabevi

AMOK / Stefan Zweig
Özgün adı: *Amokläufer*

Bu çevirinin Türkçe yayın hakları:
© Remzi Kitabevi, 2021

Bu çevirinin her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Düzeltili: Öner Ciravoğlu
Kapak resmi: Edmund Charles Torbell
(*The Blue Veil*)
Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1991-0

BİRİNCİ BASIM: Şubat 2021

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Sertifika no: 10705
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr
Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi
4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul
Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

AMOK

(Amok Koşucusu)

1912 yılının mart ayında, deniz aşırı seferler yapan büyük bir yolcu gemisinin Napoli limanındaki yük boşaltımı sırasında tuhaf bir kaza oldu. Haber gazetelerde fevkalade hayali ifadelerle dolu olarak, ayrıntılarıyla yer aldı. Ben de *Oceania*'nın yolcularından biriydim, ama olay gemiye kömür yükleme ve yük boşaltma sırasında olmuştu ve bu sırada ortaya çıkacak gürültüden kaçma düşüncesiyle hepimiz kafelerde ya da tiyatrolarda vakit geçirmek için kıyıya çıkmıştık, bu nedenle ne ben ne de öteki yolcular bu tuhaf olaya tanık olmadık. Ben şahsen, o zaman açıkça dile getiremediğim bazı varsayımlarımın bu ilginç olayın gerçek açıklamasını oluşturduğunu ve aradan geçen yılların, bu olaydan hemen önce bana emanet edilen o konuşmayı açıklamama izin verdiğini düşünüyorum.

Kalküta'daki gemi acentesine gidip Avrupa'ya dönüş yolculuğu için *Oceania*'da kendime bir yer ayırmak istediğimde kâtip özür dileyen bir şekilde omuz silkti. Bana yakında yağmur mevsimi başlayacağı için yılın bu zamanında bir kamara bulmasının mümkün olup olmayacağını bilmediğini, geminin Avustralya'dan Kal-

küta'ya kadar muhtemelen tamamen dolu olacağını ve Singapur'dan gelecek bir telgrafı beklemesi gerektiğini söyledi. Ertesi gün evet dediğini duymak beni mutlu etti, bana bir kamara verebilecekti ama ne var ki vereceği yer geminin ortasında ve güvertenin altında çok da konforlu olmayan bir kamaraydı. Ülkeme dönmek için sabırsızlanıyordum, bu nedenle fazla düşünmeden bana verdiği kamarayı aldım.

Kâtibin söyledikleri doğru çıkmıştı. Gemi tıka basa doluydu ve benim kamaram küçük, sıkışık, makine dairesinin yakınında, dar uzun bir odaydı; sadece yuvarlak bir lombozdan gelen azıcık ışıkla aydınlanıyordu. İçerdeki ağır hava yağ ve küf kokuyor, alnınızın üzerinde çılgın bir çelik yarasa gibi fır fır dönen elektrikli vantilatörden bir an bile kaçamıyordunuz. Aşağıda derinlerde çalışan makineler, sürekli aynı merdiveni tırmanıp duran soluğu kesilmiş bir kömür işçisi gibi sesler çıkarıp inliyor, yukarıdan sürekli olarak gezi güvertesinde dolaşanların ayak sesleri geliyordu. Çantalarımı bu havasız mezardaki paslı kirişlerin arasına yerleştirir yerleştirmedim, buradan kurtulmak için güverteye döndüm ve aşağıdan yukarı çıkarken karadan, dalgaların üzerinden gemiye esen yumuşak, tatlı rüzgârı sanki hoş kokulu bir çiçek gibi içime çektim.

Ama gezinti güvertesi de kalabalık ve çok hareketliydi, dar bir alanda sıkışıp kalmış olmanın huzursuzlu-

ğuyla acele acele bir aşağı bir yukarı giden ve hiç durmadan konuşan insanlarla doluydu. Kadınların cıvılcıvılcı sesleriyle hızlı hızlı konuşmaları, güvertenin bu dar alanında şezlongların önünden akın akın bir o yana bir bu yana dolanan ve hep birbirleriyle karşılaşp duran yolcuları görmek aslında canımı sıkıyordu. Yeni bir dünya görmüş, zihnim çılgınca birbirlerini kovalayan karma-karışık, iç içe geçmiş görüntülerle dolmuştu. Artık bunları tekrar tekrar düşünmek, çözümlmek, sıralamak, gözlerimin önüne gelen her şeye bir anlam kazandırmak istiyordum, ancak bu kalabalık güvertede bir an bile sükûnet ve huzur yoktu. Birbirleriyle çene çalan yolcuların gölgeleri önümden geçip giderken, okumaya çalıştığım bir kitabın satırları gözümde bulanıklaşıyordu. Bu geminin daima dolu olan tentesiz işlek güvertesinde yalnız kalmak olası değildi.

Üç gün gayret edip kaderime razı oldum, boynumu büküp yolculara, denize bakıp durdum. Deniz hep aynıydı, mavi ve bomboştu, sadece güneş batarken birdenbire, hayal edilebilecek tüm renklere bürünüyordu. Yolculara gelince, üç yirmi dört saat sonra hepsi ezberimdeydi. Her yüzü bıcağ kadar tanımıştım, kadınların tiz sesli kahkahaları eskisi gibi beni rahatsız etmiyor, yakınımnda yüksek sesle tartışan Hollandalı iki subay artık canımı sıkılmıyordu. Bunlardan kurtulmak için yapılacak tek şey güverteden kaçmaktı. Ancak kamaram

hem sıcak hem de havasızdı ve salondaki İngiliz kızlar piyanoda beceriksizce çaldıkları kırık dökük valslerle kafa şişiriyorlardı. Sonunda günümü ters yüz etmeye karar verdim ve öğle sonrası kendimi birkaç birayla uyuşturup kamaraya indim, yemek ve dans saati dâhil tüm akşamı uyuyarak geçirdim.

Küçük bir tabut gibi olan kamaram, uyandığında kapkaranlıktı ve içerde bunaltıcı bir hava vardı. Ventilatorü durdurmuştum, bu yüzden şakaklarımı yapış yapış ter kaplamıştı. Kafam karmakarışık ve nerede olduğumu ve saatin kaç olduğunu anlamam biraz zaman aldı. Ne müzik ne de tepemde gezinen ayak sesleri duyulmadığına göre, herhalde artık gece yarısı olmuş olmalıydı. Sadece makineler, Leviathan'ın⁽¹⁾ gümbür gümbür atan kalbi çalışıyor ve geminin çatırdayan gövdesini ileriye, görünmeyene doğru itiyordu.

Yukarıya, güverteye çıktım. Ortalıkta hiç kimse yoktu. Bakışlarımı yukarıya, geminin bacasından çıkan dumanın ve direklerin tepesinde hayal gibi yanan fenerlerin üzerine çevirince büyümlü bir parıltı birdenbire gözlerimi aldı. İçinde beyaz yıldızların parıldadığı gökyüzü ışıl ışıldı; sanki kadife bir perde büyük bir ışığı örtmüş,

(1) Leviathan: Fenike mitolojisindeki deniz canavarı. Yazar burada gemiyi dev bir deniz canavarı olarak düşünüyor. (ç.n.)

onun üzerindeki deliklerden ve çatlaklardan geçen tarıf edilemez parlaklıktaki ışıklar her yana saçılıyordu. Daha önce gökyüzünü hiç o geceki kadar göz kamaştırıcı, hiç o geceki kadar çelik mavisi renkte görmemiş-tim, sanki arkadaki gizemli boşlukta yanan bir ışık, aydan ve yıldızlardan aşağı doğru süzülüyor, akıyor, boşalıyordu. Bu ışık yağmuru altında, bir yandan halatların ve serenlerin ayrıntıları eriyip kaybolurken, bir yandan da geminin parlak beyaz boyalı silueti, siyah kadife renkli karanlık deniz üzerinde ay ışığı altında parıldayarak ön plana çıkıyordu; direklerin tepesindeki fenerler sanki boşlukta asılıymış gibi duruyor, pruva direğinin tepesindeki yuvarlak gözcü yuvası⁽¹⁾ gökyüzündeki yıldızların arasında sarı bir yeryüzü yıldızı gibi görünüyordu.

Tam tepemde, pırıl pırıl parlayan elmas çivilerle görünmezliğe çakılmış, göz kamaştırıcı bir takımyıldız, Güney Haçı yıldızı duruyordu ve aslında sadece gemi—soluyan göğsüyle bir aşağı bir yukarı ağır ağır silkelenerek karanlık dalgalara dalıp çıkan o dev yüzücü—ileri gittiği halde, Güney Haçı da sanki gemiyle birlikte havada ilerliyor gibiydi. Orada durdum ve göğebakmayı sürdürdüm: sanki tepeden sıcacık suların bo-

(1) Gözcü yuvası: Pruva direğinin (ön direk) tepesinde bulunan, gerektiğinde bir gözcünün çıktığı yer. (ç.n.)

şaldığı bir banyoda gibiydim, ama yukarıdan ellerime dökülen, yavaş yavaş omuzlarıma ve başıma dağılan şey—içimdeki ölgün olan her şey aniden aydınlandığına göre—bir şekilde içime de işleyen şey, beyaz ve ılık ışıktı. Rahatça, derin derin soludum, dudaklarımdaki hava—içinde meyvelerin esintisi, uzak adaların kokusu olan ve beni hafifçe sarhoş eden hava—bana sanki berrak bir içecekmiş gibi geldi. Geminin ahşap güvertesine adımımı attığımdan bu yana ilk kez, hayallere dalmanın huzurlu keyfi ve daha şehvi bir zevk olan, vücudumu saran o yumuşaklığa kadınsı teslimiyet arzusu beni tamamen ele geçirmişti. Bir yere uzanmak ve gökyüzündeki o beyaz hiyerogliflere bakmak istedim. Ama şezlonglar, katlanır koltuklar toplanmıştı ve terk edilmiş gezinti güvertesinde oturup hayal kurabileceğim hiçbir yer yoktu. Ben de, çevremdeki her nesneden giderek daha yoğun bir şekilde yansıyarak gözlerimi kamaştıran ışığın altında yavaş yavaş ileriye, geminin baş tarafına doğru ilerledim. Bu parlak, göz alıcı, bembeyaz ışık beni rahatsız ediyordu. Nesnelere yansıyan ışığın gözlerime yansıdığı bu yerde değil, ışıltının gözlerimin üzerinde kaldığı bir yerde, bir şilteye uzanmak, karanlık bir odadan manzarayı seyreden biri gibi gökyüzünü seyretmek istiyordum. En nihayet ayağım halatlara takıldıkça tökezleyerek, demir palangaların yanından geçip geminin baş tarafına ulaştım ve aşağı baktım.

Geminin pruvası karanlık suları yararken, ay ışığıyla yıkanan köpürmüş dalgaları her iki yana saçıyordu. Gemi bir sabanın toprağı yarışı gibi akan karanlık sulara batıyor çıkıyor, çıkıyor batıyor ve ben yenilgiye uğrayan bir doğa ögesinin tüm acısını duyumsuyor, yeryüzü gücünün bu parıltılı oyundaki tüm tutkusunu hissediyordum. Bunlara bakarken zamanın nasıl geçtiğini anlamadım. Orada bir saat mi yoksa sadece birkaç dakika mı durmuştum? Gemi kocaman bir beşik gibi yukarı ve aşağı inip çıkarken beni uyutup zamandan koparmıştı ve sadece hoş bir yorgunluk tüm bedenimi sarıyordu. Uyumak, rüyalara dalmak istiyordum, ama öte yandan bu büyülü havayı terk etmek ve aşağı tabutuma geri dönmek istemiyordum. Her nasıl olduysa ayağım roda edilmiş⁽¹⁾ bir halat yığımına çarptı. Bu halat yumağına oturup gözlerimi iyice kısıtım, ama tamamen kapamadım ve gözlerimin üzerinde, başımın üzerinde o gümüşü parıltı akıp durdu. Aşağıdan gelen suyun hafif hışırtısını, dünyamızın yukarıda uzanan beyaz nehrinin duyulmayan sessiz akışını hissediyordum. Ve giderek denizin bu hışırtı sesi kanıma karıştı; artık kendimi hissetmiyordum; kendi soluğumu mu duyduğumu, yoksa duyduklarımın dışardan gelen sesler, geminin uzak-

(1) Roda etmek: Halatları dağınık bırakmak yerine halka halinde düzgün şekilde sararak, halat yumağı oluşturmak. (ç.n.)

larda atıp duran kalbi mi olduğunu bilmiyordum, hızla geçen, hiç ara vermeden akan gece yarısı dünyasında ben kendim de akıyor, akıp gidiyordum.

Yakınımdan gelen kuru, hafif bir öksürük beni yerimden sıçrattı. Dalmış olduğum, beni kendimden geçiren hayallerden ürkererek uyandım. Daha önce beyaz ışıkla kamaştığı için kısılan göz kapaklarım arasından, çevreyi araştırdım: oldukça yakınımda ve tam karşımdaki gemi küpeştesinin gölgesinde bir gözlükten yansıyan ışığa benzer parlıltı vardı ve şimdi de yanan bir piponun yuvarlak, kor ateşini görüyordum. Ben bu halat yumağında otururken, sadece aşağıya, geminin köpükler çıkararak denizi yaran burnuna ve yukarıya Güney Haçı'na baktığım için, olasılıkla tüm bu süre boyunca orada sessizce oturmakta olan bu komşuyu belli ki fark etmemiştim. Duygularım hâlâ körelmiş bir durumdayken, hiç düşünmeden Almanca, "Özür dilerim!" dedim. "Rica ederim!..." diyerek yanıtladı karanlıktan gelen ses, aynı dille.

Karanlıkta bu şekilde yan yana oturduğunuz halde görmediğiniz birinin sesini duymanın ne kadar tuhaf ve ürkütücü olduğunu tarif edemem. Benim ona baktığım gibi onun da bana baktığını hissediyordum: ama yukarıdan dökülen beyaz ışık öylesine güçlüydü ki, karanlık-

ta hiçbirimiz diğzerinin siluetinden fazlasını göremiyordu. Onun sadece nefes alış verişini ve piposunun dumanını çekerken çıkardığı sesi duyuyordum.

Sessizlik dayanılır gibi değildi. Oradan ayrılıp gitmek istedim, ama bu çok ani, çok kaba bir davranış olacaktı. Duyduğum sıkıntıyla bir sigara çıkardım. Kibrit cazırdayarak yandı ve kısa bir an oturduğumuz o küçük alan aydınlandı. Gözlük camlarının ardındaki yüz, ne gemide, ne yemekte ne de gezinti güvertesinde görmediğim, yabancı bir yüzdü. Birdenbire yaktığım kibrit gözlerini mi rahatsız etmişti ya da ben bir halüsinasyon mu görüyordum, bilmiyorum, ama adamın yüzü sanki birden korkunç bir şekilde çarpıldı, ürkütücü bir hâl alıp bir Kobold'un⁽¹⁾ yüzüne benzedi. Ancak ayrıntıları tam olarak görülmeden kısa bir süre için aydınlanan yüz hatları yeniden karanlığa karıştı; tek gördüğüm şey sadece bir figürün karanlıkta kalan belirsiz dış hatları ve boşlukta asılı duran bir piponun ara sıra görünen kırmızı ateşiydi. İkimiz de konuşmuyorduk ve aramızdaki suskunluk, tropikal bir hava gibi boğucu, bunaltıcıydı.

En sonunda dayanamadım. Ayağa kalktım ve nazikçe, “İyi geceler,” dedim.

(1) Kobold: Alman mitolojisinde yer alan çirkin, kambur bir cüce cin. (ç.n.)

Karanlıktan gelen, boğuk, kaba, çatlak bir ses beni, “İyi geceler,” diyerek yanıtladı.

Geminin baş üstündeki zincirler ve diğer donanımlar arasından güç bela tökezleyerek yürüdüm. Çok geçmeden, peşimden telaşlı ama kararsız bir şekilde gelen ayak sesleri duydum. Az önceki adamdı bu. İster istemez durdum. Bana çok yaklaşmadı; ama karanlıkta attığı adımlardan korku ve endişe içinde olduğunu hissettim. “Beni bağışlayın,” dedi, telaşlı bir sesle. “Ben sizden bir şey rica ... Ben ... Ben,” diyerek kekeledi. Ama heyecan içinde olduğundan sözünün gerisini getiremiyordu. “Benim özel ... çok özel nedenlerim var burada gizlenmek için ... bir yas ... gemidekilerden uzak duruyorum ... kastettiğim siz değilsiniz ... hayır, hayır ... sadece rica etmek istediğim ... gemidekilerden hiçbirine beni burada gördüğünüzü söylemezseniz bana büyük bir iyilik etmiş olursunuz ... Bunlar ... söylemem gerekirse onlarla bir arada olmamamı gerektiren özel nedenler ... evet ... elbette ... gece burada birinin olduğundan söz ederseniz çok zor durumda kalırım ... Ben ...” Bunu söylerken sözcükler boğazında düğümlendi. Hemen, benden istediği şekilde davranacağımı söyleyerek onu şaşkınlığından kurtardım. El sıkıştık. Sonra kamarama dönüp karmakarışık görüntülerle dolu tuhaf, sıkıntılı, tedirgin bir uykuya daldım.

Kendimi engellemek bana ne kadar zor gelse de, gemideki hiç kimseye bu tuhaf rastlantıdan söz etmedim. Bir deniz yolculuğunda en basit bir şey bile—ufuktaki bir yelkenli, dalıp çıkan bir yunus, yeni bir flört, laf arasında yapılan bir şaka—olaydır. Ben bir yandan da gemideki bu sıra dışı yolcu hakkında daha fazla bilgi edinmek için meraktan çatlıyordum. Geminin yolcu listesinde ona ait olabilecek bir ismi araştırdım; o olabilir mi diye yolcuları dikkatle inceledim; gergin bir sabırsızlık bütün gün yakamı bırakmadı ve acaba onu tekrar görebilir miyim diye akşam olmasını bekleyip durdum. Sıra dışı ruh halleri bende mutlaka rahatsız edici bir etki yaratır; bu gibi hallerin nedenini arayıp bulmak bana son derece çekici gelir. Ve sadece alışılmadık insanların varlığı bile bende tutkulu bir arzu—bir kadının bir şeye sahip olma arzusundan daha az olmayan bir arzu—uyandırır, onlarla ilgili daha çok şey bilmek isterim. Önümde uzun bir gün vardı ve zaman hiçbir işe yaramadan geçip gidiyordu. Erken saatte yattım: kafamdaki düşüncelerin beni gece yarısı uyandıracığını biliyordum.

Geçekten de bir gece önce kalktığım saatte uyandım. Saatimin ışıklı kadrânındaki akrep ve yelkovan tek bir parlak çizgi halinde üst üste gelmişti. Çabucak kamaramın bunaltıcı havasını terk edip yukarı ondan da daha bunaltıcı olan geceye çıktım.

Endonezya'nın bir Hollanda sömürgesi olduğu yıllarda Cava'da görev yapan bir doktorun şehirden uzak, ücra bir yerde yaşadığı yalnızlık onu zaman içinde ruhsal bunalımlara sürüklemiştir. Bir gün varlıklı bir tüccarın güzel ve kibirli İngiliz eşi kentten onu ziyarete gelir ve istediği bir müdahale karşılığında yüksek bir para teklif eder. Ne var ki, kadın bu teklifini küstahça bir tavırla yaptığı için doktor onu reddeder. Ancak daha sonra bu kararından pişmanlık duyar ve kadına duyduğu saplantılı aşk onu bir çığına çevirir.

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1991-0

9 789751 419910